

Λεμι'naða
il·lustre
Valencià
llengua
[baleN'θjaño]
llengua valenciana

COMPETÈNCIES BÀSIQUES II

UNIDAD 2

Mel de romer!

Unitat 2

Mel de romer!

A. En acabar sabrem... (objectius)

- Identificar un text instructiu.
- Expressar els nostres gustos i preferències en valencià.
- Conèixer el nom dels principals aliments en valencià.
- Conèixer les paraules polisèmiques.
- Separar el subjecte i el predicat en una oració simple.
- Identificar la síl·laba tònica en una paraula.
- Separar les síl·labes d'una paraula a final de línia.
- Escriure una recepta de cuina.
- Fer la descripció d'una persona seguint un model.
- Llegir un text i comprendre el que diu.
- Localitzar les principals parts del cos humà.
- Identificar els elements de la comunicació.
- Utilitzar el diccionari d'una manera correcta.
- Conèixer els pronoms personals forts.
- Separar el subjecte i el predicat en una oració.
- Conèixer i utilitzar els adjectius correctament.
- Conèixer l'alfabet, els dígrafs i les lletres compostes.
- Diferenciar el so obert i tancat en les vocals e i o.
- Utilitzar correctament les majúscules i minúscules.
- Redactar un correu electrònic.

B. Què sabem sobre...? (coneixements previs)

En aquesta unitat anem a parlar del menjar. Ací tens algunes expressions relacionades amb el tema:

Parlant del menjar

Quin és el teu menjar preferit?

El meu menjar preferit és ...

Què és el que menys t'agrada?

El que menys m'agrada és ... (Nom del plat o aliment).

Què menges normalment per a dinar / berenar / sopar?

Per a dinar / berenar / sopar normalment menge ...

Exemples de plats

Macarrons a la bolonyesa
Peix al forn

Pollastre amb creïlles
Mousse de xocolata

Pastis de nata
Cucús de verdures

Paella

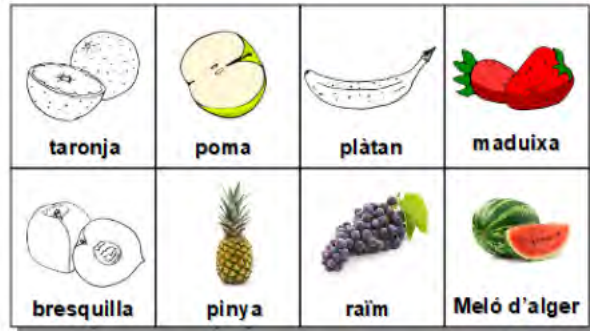
C. Què hem de treballar i com? (continguts i activitats)

1. Tipologia textual i comprensió escrita

El menjar

La fruita

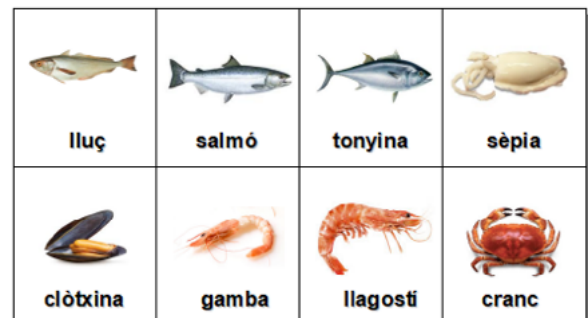
Les verdures

La carn

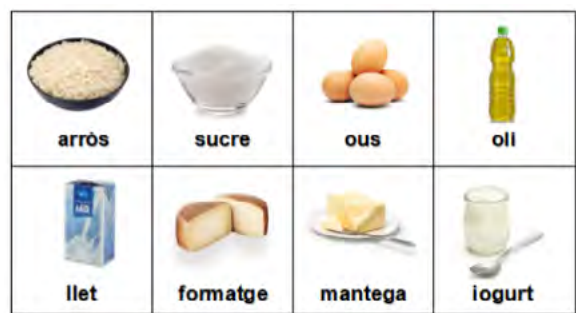
El peix i marisc

Pa i dolços

Altres aliments

Activitat 1.1. Classifiqueu les paraules següents segons el tipus d'aliment:

tonyina - pa - bresquilla - cansalada - tomaca - encisam - pollastre - clòtxina - sucre - llet
- ensaïmada - maduixa - coca - creïlla - raïm - lluç - botifarra - oli.

Fruita	Verdura	Carn	Peix i marisc	Pa i dolços	Altres

Les paraules polisèmiques

Les **paraules polisèmiques** són les paraules que **tenen diferents significats** segons el context lingüístic en què apareixen.

La major part dels noms, els adjectius i els verbs més comuns d'una llengua són paraules polisèmiques. Els diferents significats s'anomenen **accepcions**. En el diccionari, els significats es separen per mitjà de números o barres. Exemple:

carta *f.* **1.** Comunicació escrita adreçada a una persona o a una entitat, generalment per via postal i dins d'un sobre. *Escriure una carta, enviar una carta. Carta d'agraïment, de condolença.* **2.** Rectangle de cartolina dels que, amb nombres o lletres i dibuixos impresos, formen una baralla, i s'usen per a practicar jocs d'atzar i d'habilitat. *Jugar a cartes. Mesclar; repartir; les cartes.* **3.** Llista de plats i de begudes que integren l'oferta d'un restaurant. *Carta de vins.*

Activitat 1.2 Quin significat de la definició anterior té la paraula "carta" en la següent oració: "Hem perdut una carta de la baralla i ara no podem jugar al pòquer".

- a) Significat número 1.
- b) Significat número 2.
- c) Significat número 3.

Activitat 1.3. Què significa la paraula taula en l'oració següent: "Hui en la classe de matemàtiques anem a repassar la taula del 8".

- a) Pintura feta sobre un suport de fusta.
- b) Moble format per una peça llisa i plana horitzontal amb potes.
- c) Quadre de números disposats de manera ordenada.

2. Tipologia textual i comprensió escrita

El text instructiu

El text instructiu explica les instruccions o dóna consells o indicacions per a realitzar una determinada acció o activitat. Exemples d'aquest tipus de textos són les normatives, normes de funcionament d'un aparell, instruccions de muntatge, regles dels jocs, prospectes dels medicaments, recomanacions, receptes de cuina...

Activitat 2.1. Llegiu amb atenció el text següent i després, responeu a les preguntes.

CONSELLS PRÀCTICS DE PLANTACIÓ

La temperatura mitjana ambiental, les hores d'exposició al sol, el tipus de sòl, les precipitacions mitjanes, etc., són factors que determinaran, en gran part, l'èxit de la plantació. És important tindre-ho en compte abans d'elegir l'espècie d'arbre o arbust que plantarem. A més, seguirem les següents recomanacions:

1. TRASLLAT DELS PLANÇONS:
Manipularem les plantes amb molta cura. No s'han de danyar les branques ni les arrels, ni s'ha de perdre substrat. L'alveol ha d'estar humit i protegit del vent. El temps entre la recollida i la plantació serà el més breu possible.

2. EL CLOT:
Ha de tindre, al menys, 40 cm de profunditat per 40 cm de diàmetre. Reservarem la terra dels 10 cm superiors (la de més qualitat) i la dipositarem al fons del clot per a què servisca d'adob. En sòls inclinats, el clot ha de captar l'aigua i no buidar-se.

3. EL COLL DE L'ARBRE:
Ha de quedar a nivell de terra. Si l'enfonsem massa, és pot podrir. Si es queda fora, el gassó s'assecarà.

4. L'ESCOCELL:
Deixarem un escocell per a retenir l'aigua de reg i de pluja. Afegirem pel damunt una capa de "mulch" o jaç (fullaraca) per a evitar la pèrdua d'humitat i protegir el sòl.

5. PROTECCIÓ:
Protegirem els arbres amb protectors de reixeta per a evitar que sel's mengen els animals. Després col·locarem unes pedres per a subjectar la fullaraca, evitar que furguen els animals o que algú xafe les plantes.

6. REG:
Regarem immediatament després de la plantació, al menys amb 5 l. d'aigua. Si els primers sis mesos després d'haver plantat són secs, caldrà fer un altre reg de suport. En qualsevol cas, el millor és plantar just abans o després de les pluges per a aprofitar la saó natural de la terra.

Recorda sempre deixar-ho tot ben net. Mes informació a: www.agroambient.gva.es

Preguntes:

- A. Quina profunditat ha de tindre com a mínim un clot per a plantar un arbre?
- B. Què pot passar si enfonsem massa el coll d'un arbre al plantar-lo?
- C. Com podem evitar que els animals es mengen els arbres menuts acabats de plantar?
- D. Quan és el millor moment per a plantar arbres?

3. Gramàtica

L'oració simple: subjecte i predicat

Una oració és un conjunt de paraules, una de les quals és un verb. Té sentit complet i entonació tancada (acaben amb un signe de puntuació), mentre que una frase té sentit i entonació, però no té verb.

Fixa't en els exemples:

- Un taxi s'aproxima pel carril bus.
- Un taxi!

Les oracions poden ser: simples (tenen un sol verb) o compostes (hi ha més d'un verb).

Activitat 3.1. Assenyala l'oració:

- Jo no sóc metge.
- Quina alegria!
- Un got de llet amb galletes.

Subjecte i predicat

En la unitat 1 vam veure els pronoms **personals forts**. Aquests pronoms normalment són el subjecte d'una oració. El subjecte d'una oració sol ser tot allò que podem substituir per un pronom fort.

Exemple:

Els amics del meu germà han anat de viatge a Benidorm.

El subjecte de l'oració seria **Els amics del meu germà, perquè podem substituir-ho per un pronom personal fort: Ells** han anat de viatge a Benidorm.

En una oració podem trobar dues parts: el **subjecte i el predicat**. Entre aquestes hi ha una relació de **concordança**, és a dir, el subjecte i el verb (Nucli del predicat) coincideixen obligatòriament en nombre (singular o plural) i en persona (1a, 2a o 3a). Per exemple, en l'oració Les meues amigues són d'Alacant, el subjecte les meues amigues concorda amb el nucli del predicat, són, en persona (3a) i nombre (plural).

Activitat 3.2. En l'oració **El capità del vaixell ens casarà en alta mar**, el subjecte és:

- en alta mar
- ens casarà en alta mar
- el capità del vaixell

Activitat 3.3. Completa la graella, tal com veus a l'exemple.

Oració	Subjecte	Predicat
Les veïnes de ma mare són unes xafarderes.	Les veïnes de ma mare	són unes xafarderes
Alguns xiquets no han alçat la mà.		

Quaranta persones es manifestaren ahir en la porta de l'ajuntament.		
Aquest bolígraf no ratlla massa bé.		
La jaqueta de pell em costà una fortuna.		

4. Ortografia

La síl·laba, tònica i àtona

La síl·laba es defineix com una emissió de veu en què hi ha un nucli, constituït per una vocal sola o acompanyada per consonants o altres vocals. Les síl·labes s'agrupen i formen paraules. Podem separar les paraules en síl·labes. Exemple: ta-ron-ja, bres-qui-lla, per-nil. La síl·laba tònica d'una paraula és la que es pronuncia amb més força; la resta són les síl·labes àtones. Per exemple, en la paraula antítesi, tí és la síl·laba tònica; an, te i si, les àtones.

Activitat 4.1. Separeu en síl·labes les paraules següents i indiqueu quina és la síl·laba tònica: sofà, cova, policia, població, alumna, diari, cabell, telèfon, avió, cérvol, fórmula.

Separació en síl·labes a final de línia

Les paraules es poden partir a final de línia segons l'estructura sil·làbica. Per a partir les paraules utilitzem el guionet (-), que s'afegeix al primer dels dos fragments per a indicar que la paraula continua en la línia següent.

En la unitat anterior estudiàrem l'alfabet valencià, els dígrafs i les lletres compostes. Açò ens serà molt útil a l'hora de saber com separar paraules a final de línia. Per a separar una paraula a final de línia hem de tenir el compte el següent:

- Es separen els mots composts pels seus elements: besavi bes-avi.
- Es poden separar els dígrafs i lletres compostes següents :

car-ro	im-mersió
profes-sor	in-novar
utilit-zar	at-làntic
plat-ja	rot-llo
met-ge	sot-metre
despat-xar	èt-nica
- No separem els casos gu, qu, ig, ll, ny:
 - si-guen, ar-quitecte, roig, aco-llida, pe-nya.
- Pel que fa a l'ela geminada (l·l), se separen les dues eles i se substitueix el punt pel guionet:
 - cèl·lula, cèl·lula.

Activitat 4.2. Separeu les síl·labes de les paraules que es proposen mitjançant guionets. Compte amb els grups de consonants:

irrisori, enyorança, motxilla, piscina, carabassa, castanya, aguerrit, corretja, goril·la

5. Expressió escrita

La recepta de cuina

Una recepta de cuina és un tipus de text instructiu on s'explica com s'elabora un plat . En una recepta podem trobar les següents parts:

1. **Títol:** Nom del plat
2. **Ingredients i quantitats** (Es pot dir també per a quantes persones).
3. **Procés d'elaboració:** Ordre de passos que cal seguir per a realitzar la recepta.
4. **Suggeriment** (opcional).

A continuació tenim una recepta sobre un dolç típic valencià:

Coca en llanda

Ingredients:

- 3 ous
- 2 gots de sucre
- 1 got d'oli
- 1 got i mig de llet
- Ratlladura d'una llima
- 1 iogurt natural o de llima
- 500 g. de farina
- 3 paperets dobles de gasosa

Preparació:

1. Batre i mesclar els ingredients pel mateix ordre. Afegir la farina mesclada amb els paperets de gasosa.
2. Ficar la massa en un motle engreixat i enfarinat. Empolvorar sucre al gust.
3. Fornejar a 180° aproximadament 40 minuts, però millor vigilar la temperatura perquè el temps canvia segons el forn.

Suggeriment: Una variació pot ser afegir anous en la massa.

Activitat 5.1. Escriu una recepta de cuina que conegues seguint el model de la recepta anterior.

D. Què hem après? (resum de la unitat)

1. El text instructiu explica les instruccions o dóna consells o indicacions per a realitzar una determinada acció o activitat.

2. Les paraules polisèmiques són paraules que tenen diferents significats.

Exemple: serra (muntanya) / serra (ferramenta).

3. L'oració és un conjunt de paraules amb sentit i entonació tancada que té un verb. En canvi, la frase no té verb.

4. Les oracions poden ser simples (amb un sol verb) o compostes (tenen més d'un verb).

5. Els constituents de l'oració són dos: el subjecte i el predicat.

6. En una paraula la síl·laba tònica és aquella que sona més fort. La resta son les síl·labes àtones.

Exemple: En la paraula diccionari, la síl·laba tònica es na; dic, cio i ri són les àtones.

7. Per a separar una paraula en síl·labes cal tenir en compte:

Dígrafs que se separen	Dígrafs que no se separen
rr	gu
ss	qu
tx	ll
tz	ny
tg	ig
tj	

Les lletres compostes se separen: col·le·gi, im·mò·bil, es·pat·la...

8. Una **recepta de cuina** és un **tipus de text instructiu** que explica com s'elabora un plat. Les parts de la recepta són: **Títol, Ingredients i quantitats, Procés d'elaboració i Suggeriment** (opcional).

E. Comprovem el que hem après (autoavaluació)

1. A quin grup pertanyen els següents aliments: "Tomaca, encisam i pimentó"?

- a) Fruita.
- b) Peix.
- c) Verdures.

2. Quin dels següents exemples és un text instructiu?

- a) Un article d'opinió publicat en un diari.
- b) El prospecte d'un medicament.
- c) Una novel·la.

3. En quina de les següents oracions la paraula "fulla" té el següent significat: "òrgan de les plantes que creix en les branques o en la tija, generalment de color verd.

- a) La fulla de la serra està rovellada.
- b) La morera és un arbre de fulla caduca.
- c) En l'habitació hi ha una finestra de dues fulles.

4. Quina de les següents opcions no és una oració?

- a) Adéu, me'n vaig a passejar.
- b) Què vols?
- c) Ai, quin mal!

5. Quina funció solen fer els pronoms personals forts en l'oració?

- a) Subjecte.
- b) Predicat.
- c) Verb.

6. En l'oració "La meua germana treballa en un restaurant", quin és el subjecte?

- a) La meua germana.
- b) Treballa.
- c) Treballa en un restaurant.

7. Indica quin és el predicat en la següent oració: "El meu pare prepara magdalenes de xocolata":

- a) El meu pare.
- b) Prepara magdalenes de xocolata.
- c) El meu pare prepara.

8. Quina és la síl·laba tònica en la paraula "cogombre"?

- a) co
- b) gom
- c) bre.

9. En quina de les següents opcions la paraula "carretera" està separada en síl·labes correctament?

- a) car - re - te - ra.
- b) ca - rre - te - ra.
- c) ca - rret - er - a.

10. Quines són les parts d'una recepta de cuina?

- a) Plantejament, Nuc i Desenllaç.
- b) Introducció, Desenvolupament i Conclusió.
- c) Títol, Ingredients, Procés d'elaboració i Suggeriment.

F. Com ho hem fet? (clau de respostes)

Activitat 1.1

Fruita	Verdura	Carn	Peix i marisc	Pa i dolços	Altres
bresquilla maduixa raïm	tomaca encisam creilla	cansalada pollastre botifarra	tonyina clòtxina lluç	pa ensaïmada coca	sucre llet oli

Activitat 1.2.

b) Significat número 2.

Activitat 1.3.

c) Quadre de números disposats de manera ordenada.

Activitat 2.1.

- A. El clot ha de tindre almenys, 40 cm. de profunditat.
- B. Si l'enfonsem massa, es pot podrir.
- C. Amb protectors de reixeta.
- D. Just abans o després de les pluges.

Activitat 3.1.

a) Jo no sóc metge.

Activitat 3.2.

c) El capità del vaixell.

Activitat 3.3.

Oració	Subjecte	Predicat
Les veïnes de ma mare són unes xafarderes.	Les veïnes de ma mare	són unes xafarderes
Alguns xiquets no han alçat la mà.	Alguns xiquets	no han alçat la mà
Quaranta persones es manifestaren ahir en la porta de l'ajuntament.	Quaranta persones	es manifestaren ahir en la porta de l'ajuntament.
Aquest bolígraf no ratlla massa bé.	Aquest bolígraf	no ratlla massa bé.
La jaqueta de pell em costà una fortuna.	La jaqueta de pell	em costà una fortuna.

Activitat 4.1.

so-**fà**, **co**-va, po-li-**ci**-a, po-bla-ci-**ó**, a-**lum**-na, di-**a**-ri, ca-**bell**, te-**lè**-fon, a-vi-**ó**, **cér**-vol, **fór**-mu-la.

Activitat 4.2.

ir-ri-so-ri, e-nyo-ran-ça, mot-xi-lla, pis-ci-na, pas-si-ó, cas-ta-nya, a-guer-rit, cor-ret-ja, go-ril-la

Activitat 5.1. Resposta lliure.

Solucions autoevaluació

1. C
2. B
3. B
4. C
5. A
6. A
7. B
8. B
9. A
10. C